

נוף ישראל

”הָאָדָם אֵינוֹ אֶלָּא תְּבִנִית - נוֹף מוֹלְדָתוֹ.”

שאול טשרניחובסקי

ישראל חוגגת 70 בסימן

”חוקרים את העבר - מוקירים את ההווה - חוזים את העתיד”

חוקרים את העבר, מוקירים את ההווה, צופים לעתיד

מנהלת האגף לחינוך קדם יסודי: סימה חדד

צוות הכתיבה:

ד"ר מירב תורגימן, מנהלת היחידה לפיתוח והפעלה פדגוגית
יהודית פינקיאל, מדריכה ארצית למוסיקה, האגף לחינוך קדם יסודי
ד"ר שפרה אטישקין, מתכללת מחוז מרכז

קראו העירו והאירו (רשימה על פי א"ב):

אורה גולדהירש, ממונה על היחידה לטיפול בפרט ואוכלוסיות מיוחדות, האגף לחינוך קדם יסודי
אסתר חטב, מפקחת ארצית על הגנים בחמ"ד
ברברה אנדרס, מדריכה ארצית לחינוך סביבתי האגף לחינוך קדם יסודי
דיאנה פיננס, מדריכה ארצית למדעים האגף לחינוך קדם יסודי
חגית כתר, מדריכה ארצית באגף לחינוך קדם יסודי
טלי איסוביץ, מדריכה ארצית על הפיתוח המקצועי האגף לחינוך קדם יסודי
סיגל עמיר, מדריכה ארצית לאמנות האגף לחינוך קדם יסודי
ד"ר ענת סלע, מפקחת על המדעים

חוקרים את העבר, מוקירים את ההווה, צופים לעתיד

נוף ישראלי

"האדם אינו אלא תבנית נוף מולדתו"

לכבוד חגיגות ה-70 לעצמאות ישראל, אנו שמחים להביא בפניכן, גננות וצוותי חינוך בגני ילדים, את התכנית **נוף ישראלי – "האדם אינו אלא תבנית נוף מולדתו"**.

נוף הוא סך-כל התכונות הצורניות שמאפיינות מרחב כלשהו, כשמכלול זה נתפס ומפורש בידי האדם החי בו או המתבונן בו. **נוף ישראלי** הוא הנוף המאפיין את המרחב הישראלי כשלכל אחד ואחת מאתנו הנוף הישראלי שלו: השבילים, הדרכים, העצים, האנשים, הריחות, הצלילים, הטעמים ועוד.

ההתייחסות הרווחת בימינו למושג "נוף" חדשה יחסית. בעבר, התייחס המושג "נוף" במשמעות של קטע קרקע שלה זהות מובחנת מבחינת האדם שחלק אותה, מקום של חיים עברו ועבור שותפיו. במשנה מוזכר "נוף" במשמעות של חלקו של העץ הבולט אל מעל לקרקע. היום, משתמשים בביטויים מושאלים מהמונח, כגון "הנוף האנושי", "הנוף הפוליטי", "הנוף התקשורתי" "הנוף התרבותי" וכדומה, וניכר כי מושג הנוף מסייע בתיאור **מכלול מותאם-להקשר**. כך, כתמונה של עצמים בזמן-נתון, **נוף אינו אלא ישות בתהליך מתמיד של התפתחות**.

בתכנית **נוף ישראלי – "האדם אינו אלא תבנית נוף מולדתו"** ניתן למצוא מגוון הצעות לפעילויות להעשרת הידע והחוויה בתכנים מגוונים הקשורים ל**נוף הישראלי**: הנוף האנושי, הנוף הטבעי, הנוף התרבותי, הנוף המוזיקלי ועוד. מתוך הנחה כי לנוף זה יש עבר אותו אנו רוצים לחקור, יש הווה – אותו אנו מוקירים ויש עתיד אותו אנו חוזים ופועלים למענו. התכנית כוללת רעיונות לפעילויות הקשורות לנוף הישראלי: בהיבט ההיסטורי, התרבותי, האמנותי, המוזיקלי, הספרותי ועוד.

במטרה לקרב את הילדים לנושא, חשוב ליצור **סדיריות** לעיסוק חווייתי ומשמעותי. אפשר לקבוע "שעה ישראלית" / "בוקר טוב ישראלי" / "שלוש ישראלי" – פרק זמן בתוך התכנית השבועית אשר יוקדש לעיסוק בהיבטים שונים של התכנית המוצעת. סדיריות אלה תאפשרנה מצד אחד חוויה הדרגתית ומתמשכת ומצד שני את שיתוף המשפחות והקהילה בהבניית הנושא.

חשוב שהפעילויות יערכו לאורך השנה ובסמוך ליום העצמאות אפשר יהיה לציין את יום השיא עם משפחות הילדים. העיסוק בערכים, מושגים, פתגמים, שיר וסיפור יכול להיעשות כחלק משגרת הגן בהתאם למעגל החיים וללוח השנה בצורה מתוכננת מראש אפשר לצאת ל"טיולים" המוצעים לבחירה בחוברת **נוף ישראלי – "האדם אינו אלא תבנית נוף מולדתו"**, ולהרחיב בהתאם לנושאים ומקומות נוספים שיעניינו קבוצות ילדים בגן.

כדאי ליצור **לוח שנה מרכזי** אשר בו יצוינו התאריכים שמתקשרים בצורה אותנטית לנושא: יום הלשון העברית, שבוע העלייה, יום ירושלים, חג הסיגד, יום העצמאות, טקס הנפת הדגל השבועי, יציאה לטיולים מתוכננים ועוד.

אנו מאחלים חוויה ישראלית משמעותית לכל ילד וילדה בגן.

חוקרים את העבר, מוקירים את ההווה, צופים לעתיד

” יחד – כל הדרך!“

רעיונות לפתיחת התכנית: נוף ישראלי – ”האדם אינו אלא תבנית נוף מולדתו“

ברוכים הבאים לישראל! ארץ קטנה בשטחה, אולם גדולה במה שיש בה. אנחנו כמטיילים נוכל לראות בה נופים רבים ושונים: הרים, ימות, עמקים, יערות, מדבר, מכתשים, פרדסים ועוד. טיול בישראל דומה לטיול בעולם כולו: בצפון נקפא מהשלג בחרמון, בדרום נתחמם מהשמש המדברית, במזרח נכיר את אחת הערים המפורסמות והאהובות בעולם-ירושלים, ובמערב נהנה משקיעת החמה המרהיבה בים התיכון. הנוף הישראלי הטבעי הוא מגוון, שונה וייחודי ומאפשר לכל אחד ואחת להתחבר אליו. גם הנוף האנושי והתרבותי בישראל הוא ייחודי. המרקם האנושי שנוצר כתוצאה מקיבוץ הגלויות הופך את ישראל לרבת תרבויות ופנים, עושר תרבותי זה, הוא הזדמנות להכיר ולהוקיר תרבויות אלה. זה היופי בישראל, השילוב המדהים בין ישן לחדש, בין תרבויות שונות, דתות ועדות שונות, בין נופי הטבע השונים והמגוונים ששזורים זה בזה, יוצרים את הנוף הישראלי – ”רק בישראל“.

ניתן לפתוח את התכנית **נוף ישראלי – ”האדם אינו אלא תבנית נוף מולדתו“** במגוון צורות:

- **”הנוף הישראלי שלי“** – מומלץ לשוחח עם הילדים על הנוף ”הכי ישראלי“ שלהם. ניתן לשאול את הילדים וחברות הצוות מהו בשבילם הנוף הכי ישראלי? מה אומרת להם המילה ”ישראל“? ניתן לשאול את משפחות ילדי הגן על ”הנוף הישראלי שלהם“ שלהם וליצור אלבום, סרטון...
- **”גלריה ישראלית“** - רצוי להקים עם הילדים גלריה ישראלית בגן במהלך השנה כסביבה קבועה, רב ממדית, בעלת אופי מתווסף שתהווה מרחב להתבוננות למשחק חופשי וללמידה:
ארגון מרחב הגלריה: כדאי לשאול את הילדים היכן למקם את הגלריה הישראלית? מה לדעתם צריך להיות שם? מה היו רוצים שיהיה שם? אפשר לפרוש שטיח מתאים או שטיח P.V.C (גוון חלק, שטוח ונוח למשחק), להכין אמצעים לתצוגה לדוגמה מדף, תיבות בניה, ווים לתליה, מסגרות, כן ציור או מעמד מקורי אחר.
במהלך השנה ייאספו הפריטים והמוצגים בגלריה על ידי הילדים והצוות כחלק מתיעוד העשייה בגן, על ידי ההורים שיוזמנו להביא בהשאלה פריטים שונים וחפצים שהיו כאן ”פעם“ וחפצים שיש בימינו.
מה בגלריה? אפשר להניח **מוצגים** וחפצים שונים מהארץ שהיו כאן פעם, בצדס חפצים חדשים לדוגמה: שעון מחוגים בצד שעון דיגיטלי, משחקים של פעם בצד משחקים של היום, תקליט ליד דיסק און קי, כרזות, בולים (אפשר בולים בנושאים שחוזרים על עצמם כגון פרחים, פרפרים וכד’), אוספים של ילדים – פעם והיום ועוד. ניתן להציג **יצירות אמנים** באופן מכבד בתוך מסגרת (רצוי להציג בין שתי יצירות לשלוש). את היצירות נחליף מפעם לפעם, בשיתוף הילדים. רצוי להניח **תיבה** ובתוכה רפרודוקציות של יצירות אמנים או דימויים חזותיים אחרים כגון תצלומים שצולמו בארץ, תצלומים של חפצים שהיו כאן פעם ועוד. אפשר גם להניח תיבה ובתוכה אמצעים להתבוננות: זכוכית מגדלת, מסגרת תמונה ריקה, משקפת, מצלמת משחק, מצלמה אמתית ועוד. וכמוכן, **נשאר מקום** למלא ברעיונות נוספים שביזמנת הילדים...

חוקרים את העבר, מוקירים את ההווה, צופים לעתיד

- **"שיר ישראלי"** - סדר היום בגן מתחיל בדרך כלל במפגש בוקר, המסמן את תחילתו של יום ומסתיים במפגש המסכם את היום. שני מפגשים אלו כוללים את כל כיתת הגן ומתבצעים לרב בהנחיית הגננת. אפשר להעביר את ההנחה לידי הילדים ה"תורנים" של אותו יום (למי שאין תורנים יאפשר לילד המתנדב להוביל את הפעילות) שיבחרו שיר/ים מתוך הרפרטואר הנלמד בגן, על בסיס השירים המופיעים בסדרה "זמר לך לגיל הרך" הכוללת חמש חוברות: שירים לכל עת (20 שירים), שירי חגים (49 שירים), שירי עונות (21 שירים), שירים לקטנים ולגדולים (16 שירים) ושירים לאירועים מיוחדים (17 שירים) ו/או המדריך "בואו לגני" הכולל פיוטים ממעגל החיים. השיר או השירים הנבחרים על ידי הילדים יפתחו את מפגש הבוקר בגן ו/או יסכמו את היום בפעילות מוזיקלית מגוונת שתכלול שירה, ריקוד, תנועה, המחזה ו/או נגינה, על פי החלטתם של המנחים. פעילות זו בידי הילדים תטפח את טעמם האישי, תחזק את הביטחון האישי ותהדק את הכישורים החברתיים והאורייניים. לצד כל אלה, תעשיר את השפה, את ההכרות עם יוצרים ועם תרבויות, עם נופים ועם מקומות, עם צלילים ועם טעמים ועם הרפרטואר המוזיקלי מהתרבות הישראלית בעבר ובהווה.
- **"מוזיקה ישראלית"** - ניתן להאזין למוזיקה ישראלית שתעשיר את הנוף המוזיקלי ותאפשר לנו להכיר את המלחינים מהתרבות הישראלית
- **"בשבילי ישראל"** - ניתן לספר סיפורים של משפחות הילדים שנאספו בעת טיול באתרים בארץ, חוויות מהטיול, מזכרות מהטיול ולאגוד אותם בתלקיט או ליצור **לוח טיולים**: בו יתלו צילומים, מידע וחוויות מהטיולים. ניתן גם להציג **במצגת** המשלבת תמונות מאתרים מוכרים, תמונות של טיולים שהתקבלו מהמשפחות, תמונות מהעשייה בגן בהקשר לישראל ועוד.
- **"סיפור ישראלי"** – אפשר לקרוא סיפור ולעורר עניין, דיון, שאלות ושיח. לדוגמה: הספר "המדינה של ילדי הגן" מאת אמונה אלון, בו מסופר על ילדי גן המקימים "מדינה" מקוביות וחוגגים את ההישג – בדומה להקמת מדינת ישראל! אבל כשהכל בנוי, רוצים להצטרף ילדים חדשים שלא היו שותפים בהקמה. איך יתקבלו? הסיפור עוסק בנוף האנושי הייחודי של ישראל, בשייכות ובמקום שיש לכל אחד ואחת, קטנים כגדולים, במרקם החברתי המיוחד של החברה והמדינה בישראל. בעקבות הסיפור אפשר לשיר את השיר: "ארץ ישראל שלי יפה וגם פורחת" המדגיש את "כולנו ביחד" ואת תהליך בנייתה של ישראל כתהליך מתמשך שלא נפסק. אפשר גם להתבונן באיורים ולמצוא רמזים על דמויות ואירועים בהיסטוריה של מדינת ישראל: הדובי חובש כובע גרב מתקופת הפלמ"ח, הרצל, חוזה המדינה, בן גוריון המכריז על הקמת המדינה וריקודי השמחה ברחובות לאחר מכן, ועוד. אפשר לזמן ארגז תחפושות ובו פריטי לבוש וחפצים אחרים הקשורים לישראל ולהזמין את הילדים לשלב את הפריטים במשחק החופשי במרכז הבניה ועוד.
- **"צפייה טובה!"** - ניתן לצפות בסרטונים על ישראל כגון סרטוני פרסום של משרד ההסברה, אפשר לבחור בסרטון של **סיור וירטואלי באחד מאתרי האינטרנט שמציגים את אתרים ומקומות נבחרים בארץ ולהציגו** בברקו. אפשר גם לצפות בתכניות **טלוויזיה לילדים על ישראל** כמו לדוגמה: **קישקשתא** "יום העצמאות", **פרפר נחמד**: פרחים לחג העצמאות, ארץ ישראל שלי, יום העצמאות, שיר ליום העצמאות
- **"בוקר טוב ישראל"** - ניתן לפתוח את הבוקר במפגש "בוקר טוב ישראל" בו נקרא ידיעה או "סיבה טובה להיות ישראלית" את הידיעות והסיבות הטובות כדאי לאגוד ולתת כשי בסוף השנה (ניתן להיעזר בפרק "70 סיבות שישראל היא ארץ נהדרת")

חוקרים את העבר, מוקירים את ההווה, צופים לעתיד

- **בול 70** - אפשר להזמין את הילדים, המשפחות והקהילה לעצב בולים או כרזות לכבוד שנת ה-70 לישראל. כדאי להסתכל על בולים או כרזות מהעבר ולחקור מה בחרו לייצג בכרזות ובבולים?
- **"ישראל מעוררת השראה"** - לזמן היכרות עם הנוף הישראלי ביצירות אמנות, לדוגמה: נחום גוטמן, ראובן רובין, אנה טיכו ועוד
- **"ישר מהמקורות"** - לעיין ולהקריא קטעים מהמקורות בנושא ישראל, כמו: תפילה לשלום ישראל

חוקרים את העבר, מוקירים את ההווה, צופים לעתיד